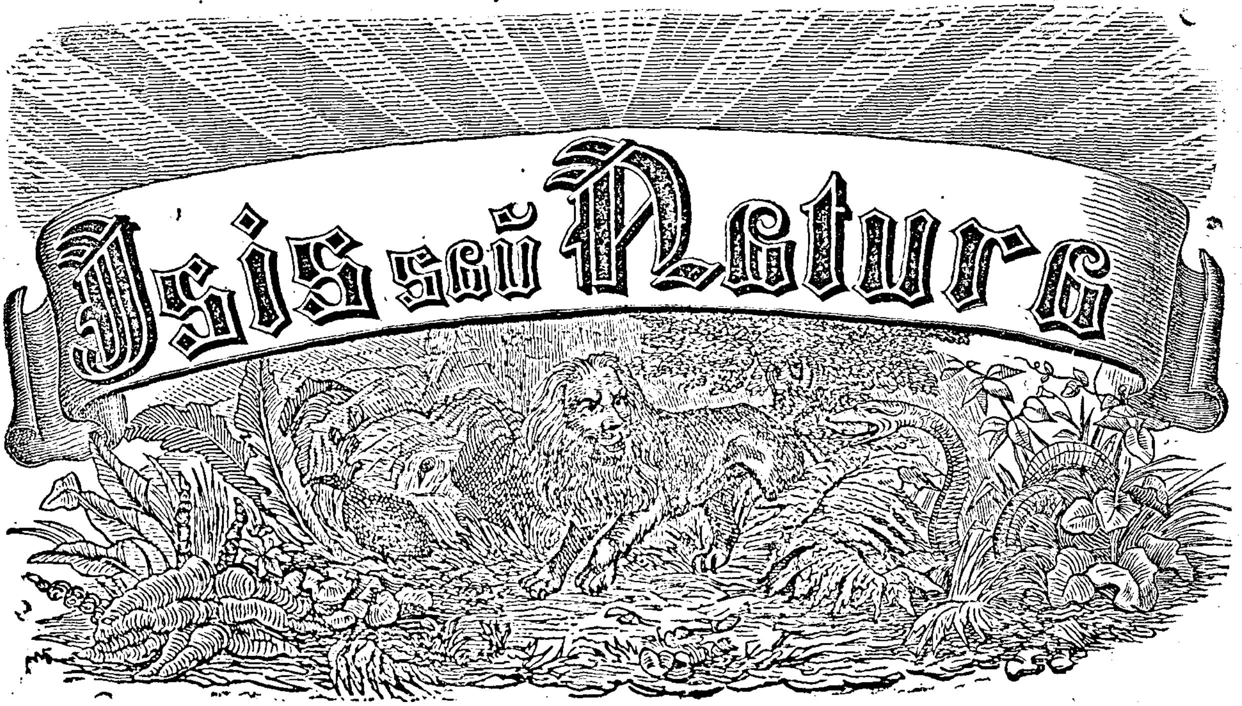

JURNAL

ПЕNТРŬ PESПÎNDIPEA ШТИNЦЕЛОРŬ NATȣРАЛЕ ШИ ESAKTE, ÎN TOATE КЛАSЕЛЕ.

Pediцeatŭ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 7. (Anȣлŭ aлŭ dȣoiлea) Бȣкȣpeшti Feвpȣapie 15, 1857.

Despre Komete.

Aptiкoлȣлŭ 1-iŭ.

De кîte-ва ziле toatъ лȣmea ворбеште d'ȣnŭ лȣкpȣ; пe toate ȣлiцеле шi în toate maхалале нȣmaĭ ȣnŭ лȣкpȣ este obiektȣлŭ конверsaцiȣneĭ цeneрале; s'a ȣĭtatŭ « ȣnipea » saŭ « neȣnipea », divanȣpiле ad hoc шi toatъ пoлitiка пe лîngъ aчestŭ obiektŭ nȣoŭ, кape окȣпъ toate snipitȣpiле шi кape a devenitŭ sinгȣpȣлŭ obiektŭ a'лŭ гîndipeĭ тȣtȣлopŭ. Dap кape este aчestŭ obiektŭ maцiкŭ, кape a fepmeкatŭ întp'atîta пe toцĭ кончetъцeniĭ пoштpi шi кape a окȣпaцŭ пînъ лa aчestŭ гpadŭ toatъ atenцiȣnea пȣбликъ?

Aчestŭ obiektŭ este кometa кape se aшteaпtъ în anȣлŭ aчesta шi кape, dȣпъ asiгȣpapea ȣnȣĭ « astpoлoгŭ » Цepmanŭ, ва dъpîma пъmîntȣлŭ лa 13 Iȣnie viitopŭ пpeчisŭ.

Aчeastъ anȣnцape deтepminatъ, întoкmaĭ кa ȣnŭ afiшiŭ de teatpȣ, a sпepiatŭ toatъ лȣmea. Dap aчeasta nȣ e de mipape. Чine пoate sъ se гîndiaskъ кȣ sînцe peче лa astŭ-feлŭ de întîmплape, кîndŭ o кometъ ва лoвi îndatъ пъmîntȣлŭ шi 'лŭ ва dъpîma fъкîndȣ'лŭ бȣкъцĭ? saŭ кȣmŭ a zisŭ чitatȣлŭ astpoлoгŭ къ, « Пapisȣ, Fpanчia шi лȣmea

toatъ ва fi ȣnŭ terівілŭ лакŭ de лавъ арzътоаре. Мȣлцї ла noĭ de atȣnчĭ nȣmaĭ aŭ dopmitŭ шi kîndŭ se skoлŭ demineaца, se ȣĭtъ afapъ пe fepeastpъ întpeвîndŭ: oape nȣ s'a apъtatŭ înkъ ачеа kometъ terівілъ, ачелŭ oaspete (mȣsafipŭ) neплъкȣtŭ, каре пе a stpikatŭ sfîршitȣлŭ карпавалȣлȣĭ шi disпoziцia de жокŭ? Къчĭ чine пȣtea sъ aĭвъ плъчере ла ȣnŭ валsŭ saŭ ла o полкъ, kîndŭ se aȣde къ neste пȣцine лȣnĭ, пъmîntȣлŭ ва faче ȣnŭ « kontpadanцŭ » кȣ o kometъ?

Nȣ пȣtemŭ nega къ anȣнцареа kometeĭ, e maĭ pea de kîtŭ kometa însȣ'шĭ. Kometa nȣ ва faче nimikŭ, dap anȣнцареа ачеasta ва пpodȣче felȣpimĭ de patimĭ *періkȣлoase* шi depanцерĭ a mȣлtopŭ релацiȣnĭ але soчietъцiĭ. Este кȣnoskȣtŭ къ пpinчіпȣлŭ челŭ *maĭ deлetapiŭ*, (вътъmътopŭ) pentpȣ віaцa noastpъ, e fpika. Ȣnŭ omŭ kape ape fpikъ, nȣ e вȣnŭ de nimikŭ. Fpika sapъ toate pesoptele віецеĭ noastpe. Este ȣnŭ veninŭ (otpavъ) kape ne omoapъ înчetŭ, dap sigȣpŭ. S'a въzȣtŭ къ din kaȣza ȣneĭ spaĭme mape, oameniĭ sъnъtoшĭ fъръ вр'o алtъ patimъ, aŭ къzȣtŭ mopцĭ. Sперъmŭ însъ къ ачеastъ fpikъ deшeaptъ шi fъръ fondŭ, ва dispape înaintea ȣneĭ analise paцioпавіле шi шtiinцifiче. Sъ лъȣdъmŭ soapta noastpъ, къ tpъimŭ în sekoлȣлŭ алŭ 19-леа, ȣnŭ sekoлŭ de analise шi de paцionamente шi nȣ d'o kpedівілitate oapвъ. Къчĭ ачeste ideĭ, къ лȣmea se ва dъpîma nȣ e вр'o idee nȣoъ, чĭ în maĭ mȣлte pîndȣpĭ ла enoче diвepse s'a pъspînditŭ ачеastъ idee în пȣвлікŭ шi a adȣsŭ o spaĭmъ цеnepaлъ în лȣme. Аша se ziче în istopie къ, ла anȣлŭ 1000 dȣпъ Хр., ideea цеnepaлъ epa къ o sъ se dъpîme лȣmea, nȣ tokmaĭ din kaȣza ȣneĭ komete, чĭ nȣmaĭ din kaȣza opiniȣneĭ ȣnopŭ клеpічĭ de atȣnчĭ, kape aŭ pretinsŭ къ înцeлегŭ kaptea «Apocalypso« a Santȣлȣĭ Ioan шi astŭfelŭ esплікîndŭ калкȣлȣлŭ misteriosŭ de aniĭ че se afлъ акoлo, aŭ гъsitŭ къ ла anȣлŭ ȣna mie, kade sfîршitȣлŭ лȣmeĭ. Таблоȣлŭ че ne прezentъ kponikapiĭ de atȣnчĭ, este tpistŭ, terівілŭ шi demnŭ d'ȣnŭ sekoлŭ întȣnekosŭ шi варварŭ, прекȣmŭ epa sekoлȣлŭ алŭ 10-леа. Eĭ zikŭ къ, kîndŭ a ажȣnsŭ ачеstŭ anŭ fataлŭ în imaцinaцiȣnea oamenілopŭ de atȣnчĭ, toatъ Eȣpona a лȣatŭ ȣnŭ aspektŭ înfiopъtopŭ. Dȣпъ че s'a пȣвлікаtŭ ачеastъ veste fataлъ, nȣ s'a maĭ въzȣtŭ ȣnŭ pîsŭ пе faцa вр'ȣnȣĭ omŭ; niminĭ n'a fostŭ dispȣsŭ a se вȣкȣра de плъчереа чеа maĭ nevinovatъ, чĭ în toate ȣлiцеле шi піецеле пȣвлiче nȣ se vedeaŭ de kîtŭ прочесiȣnĭ de oamenĭ ȣmвлîndŭ ȣpmaцĭ de femeiле лорŭ пȣptîndŭ копiĭ în враце плînгîndŭ шi вътîndȣ-se, кȣ пеpiĭ desплетiцĭ, кȣ fizionomia desпеpatъ stpirîndŭ шi цiпîndŭ ка пiшtе kondamnaцĭ ла o moapte sigȣpъ. Алцiĭ fopmaŭ прочесiȣnĭ de кіnȣpiĭ, къsпindȣ-se шi ловindȣ-se în пȣвлікŭ ȣnȣ пе altȣ, sokotindŭ къ кȣ кіпȣлŭ ачеsta, вор îndȣлчі чеpȣлŭ ка sъ depъpteze de eĭ amepinцъtoapea moapte, saŭ sъ se прегъteaskъ a se prezenta ла zioa жȣdeкъцiĭ sȣпpemъ, къpъцiцĭ de пъkateле лорŭ.

Ачеastъ esчitaцiȣne (aprindepe) цепеpaлъ a spipitȣлȣĭ пȣвлікŭ, ачеastъ spaĭmъ terівілъ kape a intpatŭ în inimeле tȣtȣлopŭ, a пpodȣsŭ negpeшitŭ felȣpimĭ de patime kopпоpaле foapte віолente, peрікȣлoase шi epidemiче, (s. e. tifȣsŭ ш. ч. л.) пpeкȣmŭ шi niшte patimĭ nepvoase, пpeкȣmŭ spasme, felȣpimĭ de konvȣлsiȣnĭ віолente шi keapŭ smintipĭ epidemiче, ideĭ fikse шi Demonomanie (adeкъ ȣniĭ шi aŭ imaцinatŭ къ вѣdŭ Demonĭ, diavoлĭ *кȣ fopme вizape*, kape se *плimвъ п'înŭ* aepŭ, кȣ sъвiĭ de fokŭ în mînъ шi kape vesteskŭ sfîршitȣлŭ *лȣmeĭ*); ва înkъ алцiĭ înшелaцĭ saŭ înшелъtopĭ, aŭ mepsŭ шi maĭ depapte, deкларîndŭ къ, ле a къzȣtŭ skpisoape din чеpŭ în kape лĭ se anȣнцъ zioa шi keapŭ opa sfîршitȣлȣĭ глoвȣлȣĭ nostpȣ; aŭ шi чititŭ ачeste skpisopĭ în mȣлte локȣpĭ шi піеце пȣвлiче, шi în adȣnъpĭ mapĭ. Лȣкpȣ tpistŭ! Пȣвлікȣлŭ de atȣnчĭ kpeziвілŭ шi акчeziвілŭ ла opĭ че пpeжȣdiкaтъ, a kpezȣtŭ шi ачеasta, toцĭ s'aŭ spepiatŭ шi maĭ mȣлtŭ de ачеastъ depeшъ teлeгpafiкъ a Чеpȣлȣĭ шi aŭ къzȣtŭ întp'o mape mizepie fizikъ шi mopaлъ.—

Totŭ în *sekoлiĭ de mizлокŭ*, în sekoлiĭ irnopaпцiĭ, a eшitŭ în Eȣpona ideea къ kometeле sîntŭ *niшte* kopпȣpĭ kape пpodȣkŭ felȣpimĭ de пепopoчipĭ шi de каламitъцĭ лoкȣitopiлopŭ пъmîntȣлȣĭ. Eatъ aiчĭ o чipkomstanцъ peмаpkaвiлъ. În timпȣpiле antiче, класiче, în ачеstŭ timпŭ de miĭ de anĭ, de kîndŭ a цinȣtŭ чiвiлisaцiȣnea în Eлada шi în Poma, nȣ s'a aȣzitŭ atȣnчĭ de nічĭ o пепopoчipe пpodȣsъ de komete, de шi, пpin калкȣлеле astponomiче petpo-speктiве, шtimŭ пpe віne, къ în ачеastъ mȣлцime de sekoлĭ, s'aŭ apъtatŭ maĭ mȣлte komete. Întp'adeвъpŭ Pomaniĭ aŭ aвȣtŭ шi eĭ o idee гpeшitъ despre komete,

îmaџinîndꙋ'шî къ кometeлe sîntŭ niшte meteope (vizivnî nemateріaлe) în aepŭ, eapŭ нꙋ кopпꙋpî чepeшtî, кa чeлe-лaлte steлe aлe Чepꙋлꙋî шi кa кeapŭ пъmîntꙋлŭ nostpꙋ, кape se învîpteskŭ împpeџiꙋpꙋлŭ soapeлꙋî. Dap aчeste meteope aŭ fostŭ npivite de Pomanî, кa foapte inoчente, кape нꙋ фaкŭ nimꙋлꙋî pъŭ. Aпoî îndatъ дꙋпъ къdepea чiviлizaџiꙋneî antiчe, кîndŭ oapdeлe emirpъtoape de вapвapî, aŭ fondatŭ sistemꙋлŭ feodaлŭ în Eꙋpona, se пape atꙋnчî къ шi кometeлe în Чepŭ s'aŭ фъкꙋtŭ maî вapвape. Din inoчente чe epaŭ maî nainte, s'aŭ фъкꙋtŭ фъкъtoape de peлe шi niшte fiinџe diaвoлiчe кape se вꙋкꙋpъ de pъꙋлŭ aлtopa. Nꙋ tpeвꙋe sъ ne mipъmŭ de toate aчeste. Întp'o enoкъ ꙋnde oamenii aŭ въzꙋtŭ npetꙋtindenea нꙋmaî diaвoлî, кeapŭ în кînteкꙋл npivipetopeî, desnpe кape aŭ zisŭ къ кîntъ ꙋnŭ diaвoлŭ din гꙋpa eî, кa sъ insnipe oamenilopŭ dopinџa пъкateлopŭ, în aчeste seкꙋлe zikŭ, нꙋ e de mipape къ кeapŭ din komete oamenii aŭ фъкꙋtŭ diaвoлî, saŭ tpimiшî din Чepŭ, nentpꙋ кinꙋipea лopŭ.

Aчeste ideî desnpe komete epaŭ atꙋnчî atîtŭ de џenepaлe în кîtŭ 'шî aŭ imaџinatŭ къ нꙋ noate sъ fie ꙋnŭ anŭ nenopoчitŭ фъpъ komete шi niчî o kometъ фъpъ nenopoчipe. Se panopтъ desnpe aчeste niшte aneкdote foapte кꙋpioase. S. e. zikŭ istopiчiî лatinii, къ Oktavianu Augustŭ a datŭ лa sꙋipea лꙋî ne tponꙋлŭ imnepiaлŭ, o masъ mape nonꙋлꙋлꙋî Pomanŭ шi къ atꙋnчî s'a apъtatŭ o kometъ în Чepŭ. Кponiкapiî din seкꙋлiî de mijлoкŭ aŭ negatŭ apъtapea kometeî de atꙋnчî, шi eatъ apгꙋmentꙋлŭ лopŭ. Кꙋmŭ se noate кa sъ se fi apъtatŭ atꙋnчî o kometъ, кîndŭ anꙋлŭ aчesta a fostŭ foapte fepiчitŭ шi нꙋ s'a întîmплatŭ întp'însꙋлŭ niчî o кaлanitate? Eatъ o кonклꙋziꙋne фpꙋmoasъ! Dap este aлta шi maî фpꙋmoasъ. În anꙋлŭ 1538, s'a apъtatŭ o kometъ шi în totŭ кꙋpsꙋлŭ anꙋлꙋî нꙋ s'a apъtatŭ niчî чea maî mikъ îmtîmплape nenopoчitъ în лꙋme, n'a mꙋpitŭ niчî ꙋnŭ пanъ saŭ вp'ꙋnŭ кanŭ кoponatŭ, n'a fostŭ pesвeлŭ, niчî чꙋmъ, niчî foamete. Astpoлoџiî d'atꙋnчî epaŭ în desnepape: кꙋmŭ se noate o kometъ фъpъ вp'o nenopoчipe în лꙋme? Eatъ къ vine ꙋnꙋлŭ dintp'înшiî кꙋ вꙋкꙋpie snꙋindŭ къ întp'ꙋnŭ satŭ лîngъ Poma s'a нъsкꙋtŭ ꙋnŭ viџeлŭ moptŭ кꙋ doꙋъ кanete. Eatъ aŭ stpiratŭ toџî, ꙋpmъpiлe kometeî! Toatъ лꙋmea epa totŭ de aчeastъ oniniꙋne!

Пe кîndŭ Eꙋponeiî epaŭ кonpinшî d'o astŭ-feлŭ de snaîmъ monomaniaкъ (neвꙋnъ) în panoptꙋлŭ kometeлopŭ, Kineziî oвsepвapъ кꙋ sînџe peчe anapiџiꙋniлe aчestopŭ кopnꙋpî чepeшtî, шi aŭ însemnatŭ totŭ dpꙋmꙋлŭ лopŭ viziвiлŭ чe aŭ фъкꙋtŭ ne Чepŭ. Toate кaлкꙋлeлe astponomiлopŭ modepnî, în npivinџa kometeлopŭ, sîntŭ вasate ne aчeste taвлe astponomiчe aлe Kineziлopŭ. Dap oape нꙋ e asta o pꙋшine nentpꙋ astponomiî noшtpi eꙋponenî de atꙋnчî?

Noџiꙋnî maî жꙋste asꙋnpa kometeлopŭ, n'aŭ пꙋtꙋtŭ sъ esiste nînъ нꙋ s'a desкonepitŭ sistemꙋлŭ лꙋî Copernicu în Astponomie; къчî nînъ кîndŭ нꙋ s'a шtiꙋtŭ, къ soapeлe este singꙋpꙋлŭ кopnŭ чentpaлŭ imoвiлŭ (nemiшкatŭ) împpeџiꙋpꙋлŭ къpꙋia se învîpteskŭ пъmîntꙋлŭ кꙋ лꙋna sa шi чeлe-лaлte плanete кꙋ sateлiteлe лopŭ, nînъ atꙋnчî oamenii n'aŭ пꙋtꙋtŭ sъ aîвъ niчî o idee asꙋnpa ꙋmвлetꙋлꙋî kometeлopŭ, кape шi eлe se învîpteskŭ împpeџiꙋpꙋлŭ soapeлꙋî. Epa o mape nemodestie a omꙋлꙋî, вpîndŭ sъ aшeze ne mikꙋлŭ глoвŭ пъmînteskŭ în чentpꙋлŭ ꙋnivepsꙋлꙋî, împpeџiꙋpꙋлŭ къpꙋia se învîpteшte soapeлe кꙋ toate кopnꙋpiлe чepeшtî mꙋлtŭ maî mapî de кîtŭ пъmîntꙋ, нꙋmaî nentpꙋ mepitŭ, къ este pezidenџa oamenilopŭ. Aчeastъ idee mîndpъ шi eponatъ a џinꙋtŭ ne џenꙋлŭ ꙋmanŭ mꙋлџî seкoлî întp'o ignopanџъ кomплeктъ, în panoptꙋлŭ шtiinџeî кopnꙋpiлopŭ чepeшtî шi a miшкъpiлopŭ лopŭ.

Dap дꙋпъ penaшtepea шtiinџeлopŭ, aînчenꙋtŭ шi шtiinџa Astponomieî modepne a faчe desкonepipî admipaвiлe; de atꙋnчî aŭ apъtatŭ astponomiî къ sîntŭ în stape a npevesti întîmплapea eклinseлopŭ шi anapiџiꙋnea tꙋtꙋлopŭ плaneteлopŭ nînъ лa o seкꙋndъ, a mъsꙋpa distanџa лopŭ de пъmîntꙋ nostpꙋ, de шi sîntŭ denapte de noî miлioane de miлe џeogpaфiчe, a mъsꙋpa mъpimea лopŭ џigantiкъ шi кeapŭ a кîntъpi gpeꙋtatea maseî matepieî de кape sîntŭ кomnꙋse. Totŭ de atꙋnчî s'aŭ лenъdatŭ ideiлe sꙋnepstiџioase asꙋnpa kometeлopŭ. Astponomiî aŭ peкꙋnosкꙋtŭ къ шi kometeлe sîntŭ кopnꙋpî чepeшtî sꙋnꙋse лeџeî џenepaлe aлe кopnꙋpiлopŭ (лeџeî de atpaкџiꙋne) шi къ din кaꙋza aчesteî лeџe, eлe se învîpteskŭ împpeџiꙋpꙋлŭ soapeлꙋî, кa шi чeлe-лaлte плanete, de шi кapiepa лopŭ împpeџiꙋpꙋлŭ soapeлꙋî (opвita saŭ pevoлꙋџiꙋnea) prezintъ niшte чipкꙋmstanџe кꙋ totꙋлŭ naptiкꙋлape, кape нꙋ

ne гъsimȣ̆ ла планete шi ла sateлiteле лорȣ̆. Adeкъ къ каріера кometeлорȣ̆ e mȣлtȣ̆ maĭ пȣцinȣ̆ fiкsъ, mȣлtȣ̆ maĭ варіабiлъ, шi sȣпȣsъ infлȣinцелорȣ̆ stpeine; къ fopma лорȣ̆ este diвepsъ de ачееа a планeteлорȣ̆, къ кometeле se преȣmблъ în infinitȣлȣ̆ sпацiȣ̆ алȣ̆ Ȣniверsȣлȣĭ, stpeбъtîndȣ-лȣ̆ în toate dipeкцiȣniле, de ачееа кometeле s'aȣ̆ нȣmitȣ̆ вагабонцiĭ Черȣлȣĭ.

Dap întoкmaĭ ка вагабонцiĭ, кape intpъ пretȣtindenea fъръ sъ fie кemaцĭ, sîntȣ̆ oasпeцĭ неплъкȣцĭ; aшa шi astponomiĭ din timпiĭ modepnĭ, кape sîntȣ̆ toцĭ oamenĭ aшeзaцĭ шi пpin ȣpmape inemiчiĭ вагабонцiлорȣ̆ пъmînteшtĭ, ȣpъsкȣ̆ кometeле, ка пе niшte вагабонцĭ aĭ Черȣлȣĭ. Ȣniĭ din astponomiĭ modepnĭ aȣ̆ înчепȣtȣ̆ sъ ziкъ, къ кometeле în преȣmблъpiле лорȣ̆ капрiчioase, пotȣ̆ sъ viziteze шi глобȣлȣ̆ nostpȣ odatъ шi sъ se апponie преа mȣлtȣ̆ de dînsȣлȣ̆; atȣнчĭ пoate къ amîndoĭ, ка niшte adeвъpaцĭ piвaлĭ, вop veni în коліziȣne шi atȣнчĭ чine o sъ sȣfepe effeкtȣлȣ̆ aчestei чepte, întpe пъmîntȣ̆ шi o кometъ? Nimiнĭ maĭ mȣлtȣ̆ de кîtȣ̆ sъpmaniĭ oamenĭ! Întoкmaĭ кîndȣ̆ dȣoĭ mapĭ se чеaptъ, sȣфepȣ̆ чеĭ miчĭ sȣпȣшiĭ лорȣ̆. Ȣniĭ aвîndȣ̆ o imaцinaцiȣne maĭ vie, aȣ̆ visatȣ̆ d'ȣnȣ̆ каtaклismȣ noȣ̆, къ кometeле ворȣ̆ sпapцe пъmîntȣ, ворȣ̆ пpodȣчe ȣnȣ̆ diлȣviȣ̆ (potonȣ̆) пȣoȣ̆ вop шtepцe toatъ sȣфлapea omeneasкъ în кîtȣ̆ чеapta de apistoкpaцie шi demoкpaцie, de боеpie шi de небоеpie, de sine ва înчеta. Eĭ 'шi aȣ̆ бъtȣtȣ̆ капȣ: че o sъ fie пe ȣpmъ, a dȣoa zi dȣпъ aчeastъ salto mortale a пъmîntȣлȣĭ? Totȣ̆ d'aȣna кîndȣ̆ s'a aнȣнцatȣ̆ sosipea ȣneĭ комete пȣoe, aчeшtĭ пpofeцĭ a'ĭ пpъпъdipeĭ лȣmeĭ, epaȣ̆ rata d'a vesti din пȣoȣ̆ катаклismeлȣ̆ ameninцъtopȣ̆. Aчeasta s'a întîmплatȣ̆ кeapȣ̆ în кȣpsȣлȣ̆ seкoлȣлȣĭ nostpȣ de mȣлte opĭ, maĭ кȣ seamъ în anȣлȣ̆ 1832, ла sosipea кometeĭ лȣĭ Biela saȣ̆ Gambart шi maĭ în партiкȣларȣ̆ în anȣлȣ̆ 1835 ла sosipea кometeĭ лȣĭ Halley. Atȣнчĭ de tpeĭ anĭ maĭ nainte, s'a vestitȣ̆ nimiчipea пъmîntȣлȣĭ шi ȣnȣ̆ diлȣviȣ̆ пȣoȣ̆. Diлȣviȣ n'a ажȣnsȣ̆ ла anȣлȣ̆ 1835, Oчeanȣлȣ̆ n'a îneкatȣ̆ лȣmea, dap ideiле aчestea aȣ̆ întȣneкatȣ̆ oape кȣmȣ̆ înцелепчiȣnea ȣнорȣ̆ oamenĭ esaлtaцĭ шi a îneкatȣ̆ poziцiȣnea soчiaлъ шi aвepea ȣнopa шi 'altopa лesne кpeзъtopĭ шi estpaвaганцĭ.

Eatъ sпpe aчeste o anekdotъ плъкȣtъ.

Ȣnȣ̆ noбiлȣ̆ estpaвaganțȣ̆ a mepsȣ̆ кȣ aчeastъ idee пpea denapte, în кîtȣ̆ a datȣ̆ лoкȣ̆ ла fanta ȣpmъtoape. Eлȣ̆ a aвȣtȣ̆ o stape mape шi o бȣnъ-voinцъ pentpȣ ȣpmaшiĭ кape ворȣ̆ pъmînea пe пъmîntȣ̆ dȣпъ aчestȣ̆ катаклismȣ̆ noȣ̆, dap шi бȣnъ-voinцa лȣĭ iapъшĭ a fostȣ̆ кȣpioasъ шi opiцinaлъ; eлȣ̆ a xotъpîtȣ̆ a лъsa o бiблiotekъ цeнepaлъ pentpȣ aчeĭ кape ворȣ̆ tpъi în лȣmea чea пȣoъ. A кeлtȣitȣ̆ toatъ stapea лȣĭ, o stape foapte însemnatъ кȣmпъpîndȣ̆ ла къpцĭ. A sfîpшitȣ̆ stapea шi бiблiotiкa цeнepaлъ totȣ̆ nȣ s'a комплeктatȣ̆; atȣнчĭ eлȣ̆ a înчeпȣtȣ̆ a se împpȣmȣta ла банĭ, dîndȣ̆ поліцe de a плъti ла 1-iȣ̆ Ianȣapie 1837 (fiindȣ̆ къ eлȣ̆ se rîndise къ atȣнчĭ пъmîntȣлȣ̆ fiindȣ̆ de mȣлtȣ̆ пpъпъditȣ̆, nȣ se ворȣ̆ maĭ гъsi кpeditopiĭ sъĭ sпpe a чepe банĭ, niчĭ tpiбȣnaлȣpĭ de кomepцȣ̆ пpin кape sъ'ĭ чеapъ). Dap sпpe nenopoчipea лȣĭ, кometa a fostȣ̆ destȣлȣ̆ de amaбiлъ pentpȣ noĭ oameniĭ, a tpeкȣtȣ̆ întp'o depъptape pesпeкtaбiлъ de пъmîntȣ̆; apoĭ ла 1-iȣ̆ Ianȣapie 1837, toцĭ кpeditopiĭ кape aȣ̆ pъmasȣ̆ în niчioape neatinшĭ de niчĭ ȣnȣ̆ катаклismȣ̆, s'aȣ̆ presentatȣ̆ ла debitopȣлȣ̆ лорȣ̆ fiлantpoпȣ̆ шi neгъsindȣ'лȣ̆ în stape de a плъti поліцiле sale, 'ĭ aȣ̆ vîndȣtȣ̆ пpin лiцitaцie toatъ бiблiotiкa; aшa dap noбiлȣлȣ̆ nostpȣ, de шi nȣ s'a îneкatȣ̆ în oчeanȣ̆, пpeкȣmȣ̆ se temȣse, totȣ̆ a mȣpitȣ̆ пe ȣpmъ de foame пe ȣsкatȣ̆.

Sъ лȣъmȣ̆ în бъгape de seamъ ка sъ nȣ se întîmпле шi aкȣmȣ̆ ȣнopa din noĭ asemenea anekdote.

Dȣпъ aчeastъ intp'odȣчepe, вomȣ̆ intpa în aptiкoлȣлȣ̆ алȣ̆ doiлea, în fȣndȣлȣ̆ kestiȣneĭ.

Stpȣцȣлȣ̆ шi Kazȣapȣлȣ̆.

(Ȣpmape).

Înкъ nȣ-e кȣnosкȣtȣ̆ nînъ aкȣmȣ̆ кȣmȣ̆ tpъeшte stpȣцȣлȣ̆ în stapea sълбatiкъ, dap în stapea de poбie (domestiчitъ) nȣ e ȣnȣ̆ altȣ̆ animaлȣ̆ maĭ mînкъчiosȣ̆ шi maĭ бizapȣ̆ în гȣstȣpiле sale de кîtȣ̆ stpȣцȣ. Eлȣ̆ mъnînкъ de toate: пpeкȣmȣ̆ petpe, лemne, бȣкъцĭ de fepȣ̆, de apamъ, лingȣpe шi кeapȣ̆ кȣцite, пe кape лe înгите к'o mape вopaчitate.

Se pапopтъ despe aчeasta, întpe alteле шi fanta ȣpmъtoape. Maĭ nainte кîndȣ̆ stpȣцiĭ viĭ

ераȣ̆ în Еȣропа maĭ рарȣ̆ de възȣtȣ̆ de кîtȣ̆ акȣmȣ̆, о damъ а mepsȣ̆ ла о komedie ȣnde s'аȣ̆ репрезентatȣ̆ stрȣцĭ вiĭ. Еа înкizîndȣ̆ каsа, а лȣatȣ̆ кеiле în mînъ, шi а intpatȣ̆ în локȣлȣ̆ stрȣцiлорȣ̆, цiindȣ̆ кеiле în mînъ. Възîndȣ̆ ачеаsta, ȣпȣлȣ̆ din stрȣцĭ а naintatȣ̆ foapte înчеtȣ̆ кътре dînsa, шi fъръ веste а înгiцitȣ̆ toate кеiле ȣпа dȣпъ алta, шi dama а ръmasȣ̆ desпepatъ, пе maĭ авînd кȣ че deskide каsа.

Еаtъ о алtъ anекdotъ, рапорtatъ de кътре енглезȣ *Metheen*. « Amȣ̆ авȣtȣ̆, ziче елȣ̆, în кȣрtе о рацъ пȣmitъ Mosковitiкъ; еа se плimба кȣ mîndpie în кȣрte, кȣ пȣiĭ dȣпъ dînsa, dap stрȣцȣлȣ̆ каре 'лȣ̆ авеаmȣ̆ în кȣрte, авiа възînдȣ'ĭ, а mepsȣ̆ аколо înчеtȣ̆ шi кȣ sînце рече а înгiцitȣ̆ de вiĭ toцĭ пȣiĭ de рацъ ȣпȣлȣ̆ dȣпъ алtȣлȣ̆, пе кîndȣ̆ mȣma лорȣ̆ se вълta de snaimъ шi desпepape. Natȣpaлiștiĭ шi fisioлоцiĭ, п'аȣ̆ пȣtȣtȣ̆

Central University Library Cluj

Казȣарȣлȣ̆ (Casuarius indicus).

пînъ акȣmȣ̆ sъ пе esпliче віне, че deвine în корпȣлȣ̆ stрȣцȣлȣĭ ferȣ шi арама, пе каре елȣ̆ ле înгite, пе кîndȣ̆ mȣlimȣ̆ къ пiчĭ odatъ ferȣ шi maĭ кȣ seamъ арама, пȣ е în stape а пȣtpi ȣпȣ̆ корпȣ̆ animaлȣ̆, чi din кontpa лȣ̆ otpъвеште. Despre петpiле, каре stрȣцȣлȣ̆ ле înгite, fisioлоцiștiĭ sîntȣ̆ de пърере, къ ĭĭ servъ ка sъ mistȣiaskъ maĭ віне, алimentеле tapĭ че елȣ̆ mъпînкъ; къчĭ ачеste петре прin mișкареа stomaкȣлȣĭ, mачinъ гръȣпцеле шi алtе materiiĭ tapĭ че se афлъ аколо, întокmaĭ ка întpe dȣoъ петре de moаpъ.

Stрȣцiĭ în deшерte tръеskȣ̆ în soчietъцĭ (чete), кîte 50 întp'о чеаtъ. Afаpъ din пасеpiле de sпецa sa, пȣ'ĭ плаче пiчĭ о soчietate de алtе пасеpĭ, 'ĭ плаче dap soчietatea animалелорȣ̆ patpȣпеde (кȣ patpȣ пiчioape), s. е. de каĭ sълватiчĭ, de zевpĭ, de капре негре, ш. ч. л. Întp'adевъpȣ̆ toatъ fъптȣра stрȣцȣлȣĭ, apatъ къ se pȣdеште maĭ mȣлtȣ̆ кȣ animалеле patpȣпеde de кîtȣ̆ кȣ пасеpiле, прекȣmȣ̆ apъtȣ̆ коапsеле sале кърпоаsе, mȣsкȣлоаsе, în каре pesidъ о пȣtepe estpaopdinapъ, (în кîtȣ̆ поаte sъ omoape ȣпȣ̆ воȣ̆ ловindȣлȣ̆ кȣ пiчiорȣ), dȣoе копite ла fie-каре

пічіорȣ, ȣnȣ лȣкрȣ каре nȣ гъsimȣ ла nічї о алтъ пасере; апої гітȣлȣ сеȣ тȣскȣлосȣ ші гласȣлȣ сеȣ таре, семънîndȣ кȣ ачела алȣ леȣлȣї. Afaръ de astea, прекȣтȣ amȣ zisȣ maї sȣsȣ, елȣ seamънъ кȣ кътіла прin фънтȣра пічіоарелорȣ ші а stoмакȣлȣї, прin sobrietatea чea estraordinaръ че о гъsimȣ ла amîndȣoї, în kîtȣ еї потȣ трьї în deшертеле челе maї гоале, zіле întreџе фъръ mîнкаре ші фъръ бъȣтȣръ.

Strȣцȣлȣ poate лesne съ fie domestivitȣ, însъ kîte odatъ аре о fire foarte реа. Ȣnȣ преотȣ englezȣ, misionarȣ în Afrika, авеа ȣnȣ strȣцȣ în кȣrtea sa înkisȣ întр'ȣnȣ локȣ deosebitȣ; къчї întоkmaї ка ȣnȣ кîine ръȣ, atака ші тȣшка пе oamenї.

În maї тȣлте рîndȣрї аȣ înчеркатȣ а фаче пе strȣцȣлȣ *domestevitȣ* ка съ клочеаskъ оаъле sале, dар n'аȣ реȣшitȣ; аȣ înчеркатȣ а клочі оаъле sале, пе каре strȣцȣлȣ ле пȣне ші în domestivitate, dар n'аȣ реȣшitȣ nічї ла ачеаsta. În maї тȣлте рîndȣрї аȣ къȣtatȣ а întребȣinца strȣцȣлȣ ла кълъріе. În sekолȣлȣ алȣ 3-леа tiранȣлȣ Firmius, în Eџintȣ, а венitȣ кълаге пе ȣnȣ strȣцȣ, însъ s'а възȣtȣ къ strȣцȣлȣ nȣ poate съ fie kondȣsȣ de frîȣ ка калȣ, апої nічї nȣ ȣмблъ în лinie dreantъ *kîndȣ fȣџe*, чі în лinie чіркȣларъ; de ачееа аȣ лъsatȣ ideea d'а фаче din strȣцȣ ȣnȣ animалȣ de кълъріе.

Metoadele каре se întребȣinцеазъ în Afrika, спре а прinde strȣцiї, sîntȣ foarte diferite. De тȣлте орї îлȣ гонеskȣ maї тȣлцї кълъреці пîнъ se osteneskȣ, ка съ'лȣ prinzъ. Ачеші вînъторї кълъреці, ȣмблъ în direкціȣnї diferite înконціȣрîndȣ strȣцȣлȣ din toate пърціле, în kîtȣ nȣmaї poate skъпа. Ȣnȣ sinгȣрȣ кълъреџȣ, тъкарȣ fiind пе калȣлȣ челȣ maї бȣнȣ, nȣ poate съ osteneaskъ ȣnȣ strȣцȣ. *Dар kîndȣ se апропіе în Afrika* timпȣлȣ плоіlорȣ nепрекȣрmate, каре џінȣ аколо дȣое лȣнї пе anȣ, atȣnчї de кълдȣръ ші ȣмеzеалъ, strȣцȣлȣ este atîtȣ de slъbitȣ în kîtȣ шеаde пе пъmîntȣ кȣ аріпіле întinse ші кȣ гȣра късkatъ, ші nȣ este în stare съ se mіше din локȣ; atȣnчї ȣnȣ sinгȣрȣ omȣ este în stare съ prinzъ ачеаstъ пасере џіgantікъ, adekъ съ'лȣ ловеаskъ к'ȣnȣ бъцȣ mare peste капȣ ші îndatъ е mortȣ.

Kîndȣ strȣцȣлȣ se aflъ în tȣfe ші веde къ îлȣ обсервъ чіне-ва s'аȣ къ вънеаште къ аре de гîнd чіне-ва съ'лȣ prinzъ, елȣ îndatъ каȣtъ о kîmпіе *шеаџъ ші гоалъ фъръ арборі, штіindȣ къ nȣmaї* întр'ȣnȣ asemenea локȣ poate елȣ съ'ші desвоалte forца sa апърътоаре, каре konsistъ în fȣгъ ші каре, прекȣтȣ amȣ zisȣ maї sȣsȣ, ла asemenea чірконstanџе аре о ісџеалъ nекрезівілъ.

Ȣnії попȣлї Арабї din nордȣлȣ Afrічеї, kîndȣ ворȣ съ вîneze strȣцȣлȣ, штіindȣ къ е foarte греȣ алȣ osteni, nȣ'лȣ гонеskȣ d'o datъ, чі în maї тȣлte zіле пе рîndȣ ȣna дȣпъ алта, катȣ пînъ ла шеаnte, орї пînъ kîndȣ învеtȣ, învеtȣ îлȣ аȣ ostenitȣ întр'atîta în kîtȣ потȣ съ'лȣ prinzъ. Dар în sȣдȣлȣ Afrічеї попȣлії nȣmiцї Bushmanni, аȣ obічеіȣ de prindȣ strȣції în modȣлȣ ȣрmътorȣ. Dȣпъ че Bushmanulȣ а гъsitȣ кȣївȣлȣ strȣцȣлȣї, îї skoate оаъле d'аколо, съ пȣне елȣ însȣші întр'о гроапъ, ші аштеаптъ пînъ kîndȣ strȣцȣлȣ съ ва întoarче, atȣnчї îлȣ omoаръ кȣ о съџеатъ otrъвitъ. Алтъ datъ Bushmanulȣ se askȣnde ȣnde-ва лîngъ ȣnȣ лакȣ de ȣnde strȣцȣ аре obічеіȣ se bea апъ, ші kîndȣ віне о чеатъ de strȣцї ла апъ, елȣ poate съ omoаре тȣлцї dintр'înшії d'o datъ, dakъ пȣшка este înkъркатъ кȣ karтічe ші nȣ кȣ гloanџe.

Dар ші кȣ кȣрse de streangȣрї tарї prindȣ strȣцȣ, каре дȣпъ че intръ аколо к'ȣnȣ пічіорȣ s'аȣ кȣ гîtъ, nȣmaї poate skъпа, însъ пасереа sȣферъ foarte тȣлтȣ în ачеаstъ prinsoаре пînъ kîndȣ moаре. Indiџenії d'аколо întребȣinџезъ feлȣрimї de vіклеnії, ка съ atragъ ачеаstъ пасере în кȣрsъ. Eatъ ȣna dintр'ачеste: еї fakȣ о пеrinъ ȣmплȣtъ кȣ паіе ші аkoперitъ sȣsȣ кȣ фалцї de strȣцȣ mortȣ, asemenea ȣmплȣ кȣ паіе пелеа капȣлȣї ш'а гîтȣлȣї а ȣnȣї strȣцȣ mortȣ; astȣ-felіȣ пȣртîndȣ ла spinare періnа кȣ капȣлȣ strȣцȣлȣї, ла depъртаре de 100 пашї nȣmaї, nȣ poate чіне-ва съ'лȣ deosebeaskъ d'ȣnȣ strȣцȣ adeвъratȣ ші *se înшеалъ лesne*. Bînъторȣлȣ, ка съ imiteze пе strȣцȣ ші maї тȣлтȣ, înвîртеште кȣ mîna sa askȣпsъ капȣлȣ каре 'лȣ џіne, ка kîndȣ este ȣnȣ adeвъratȣ strȣцȣ sfiiчіosȣ, ȣitîndȣ-se mereȣ în dreanta ші în stînga, дȣпе obічеіȣлȣ strȣцілорȣ. Bînъторȣлȣ штіе кіарȣ а imita кȣ ачеstȣ капȣ artifiчіалȣ, кȣмȣ фаче strȣцȣлȣ kîndȣ паште пе kîmпȣ, апої ші гласȣлȣ лȣї штіе съ'лȣ imiteze foarte віне. Astȣ-felіȣ maskatȣ ші авîndȣ ші о пȣшкъ askȣnсъ кȣ sine, *Bushmanulȣ вînъторȣ se дȣче în ло*кȣлȣ ȣnde se џіne strȣції ші fiindȣ în mіжлокȣлȣ лорȣ, sloboade пȣшка; акȣмȣ kîndȣ чеата strȣцї-

лорȣ se sперіе ші fȣџе, вінъtорȣлȣ fȣџе ші елȣ кȣ dînшiĭ totȣ кȣ skопȣ ка съ нȣ'лȣ кȣноаскъ ші съ se înшеле. Dар se întîmплъ adese-орĭ къ stрȣцiĭ maskȣлĭ, лȣîndȣ'лȣ dрепtȣ ȣнȣĭ stрȣцȣ stреінȣ, каре а intратȣ în чеаtа лорȣ, îнчепȣ съ'лȣ батъ кȣ пічоареле лорȣ, atȣнчĭ ваĭ de капȣлȣ вінъtорȣлȣĭ maskatȣ.

Afаръ de omȣ, stрȣцȣлȣ маĭ аре ші алцĭ inemічĭ н'întре animaле. Леȣлȣ ші Пантера îлȣ гонеskȣ ка съ'лȣ омоаре, Hyena ȣмблъ къȣtîndȣ оаъле лȣĭ, asemenea ші Шакалȣлȣ (s'аȣ вȣлпеа аȣріtъ), каре аре обічеіȣ de гръмъdеште оаъле stрȣцȣлȣĭ ка съ ле поатъ sпарџе маĭ лesне. Dар ші întре пасерĭ, stрȣцȣлȣ аре мȣлцĭ inemічĭ каре sîntȣ foapte лакомĭ dȣпе оаъле лȣĭ. Întре алteле sîntȣ niште вȣлtȣрĭ (плешȣвĭ) afrikaniĭ каре німіческȣ мȣлtȣ оаъле stрȣцiлорȣ. Енглеzȣлȣ Sir Iames Alexandres а въzȣtȣ odatъ ȣнȣ вȣлtȣрȣ албȣ каре а зборатȣ în аерȣ, цiindȣ о пеатръ în гіареле сале. Kîndȣ din înълцimе а deskoperitȣ ȣнȣ кȣібȣ de stрȣцȣ кȣ оаъ, îndatъ арȣнкъ пеаtра песте dînsеле ка съ ле sпаргъ ші нȣмаĭ de кîtȣ se погоаръ ші елȣ însȣшĭ ка съ ле мънînче. Еатъ о фрȣмоасъ лȣкраре instinktівъ! Вȣлtȣрȣлȣ штiindȣ къ елȣ нȣ е în stаре съ sпаргъ оаъле stрȣцȣлȣĭ, de ачееа арȣнкъ din аерȣ о пеатръ пе dînsеле, паре къ штіе лецеа fiziкъ, каре zіче къ, кȣ кîtȣ distanцa че о stръбате ȣнȣ корпȣ къzîndȣ, е маĭ маре, кȣ atîtȣ ловітȣра продȣсъ прінtр'însȣлȣ е маĭ таре, аша dар арȣнкîndȣ пеаtра din аерȣ, Вȣлtȣрȣлȣ ажȣнџе ла skопȣлȣ съȣ ȣрмîndȣ лецеĭ fizічe, каре негрешitȣ къ н'а înвъцаt'о.

Kazȣарȣлȣ.

Kazȣарȣлȣ (Casuarius indicus) este stрȣцȣлȣ din India asiatікъ; adeкъ este ȣнȣ feліȣ de stрȣцȣ каре se deoseбеште de stрȣцȣлȣ din Afрika, прін челе ȣрмътоаре карактере: d'асȣпра frȣнцiĭ поартъ ȣнȣ корнȣ латȣ; обраzȣлȣ ші гîtȣлȣ, фъръ fȣлцĭ, акоперitе кȣ пецĭ, de каре atîрнъ dȣоĭ лобĭ кърношĭ; ла пічоареле сале аре kite треĭ deџеte, (stрȣцȣлȣ аре нȣмаĭ dȣоъ); колоареа sa е неагръ, нȣмаĭ ла гîtȣ ші ла капȣ, ȣнdе н'аре fȣлцĭ, аколо е роше вînъtъ; елȣ аре нȣмаĭ ȣрме de арінĭ; мърimеа лȣĭ е de шеасе пічоаре нȣмаĭ, ва se zікъ къ е маĭ mікȣ de кîtȣ stрȣцȣлȣ afrікаnȣ.— Патріа Kazȣарȣлȣĭ sîntȣ insȣлеле Mabdive, Iava, Sumatre ші маĭ кȣ seamъ Нȣоа-Guinea, ȣнde елȣ tръеште în stаре sълбатікъ, în чеtе марĭ н'înȣ пъdȣріле dese d'аколо. Елȣ se нȣtреште de frȣкtе, ръdъчінĭ, insекtе ші кеарȣ de animaле mamifере мічĭ (s. е. шоарічĭ).

Kazȣарȣлȣ аре ȣнȣ ȣмблеtȣ foapte iste, întокмаĭ ка stрȣцȣлȣ. În timпȣлȣ împреȣнъреĭ deвіне estaziatȣ (ка zmintitȣ) ші în ачеастъ stаре fаче кȣрtе femeлеĭ сале, каре песте пȣцінȣ нȣне 3, 4 оаъ лȣнгъреце ші верzĭ, маĭ mічĭ de кîtȣ ачеле але stрȣцȣлȣĭ. Еа нȣ fаче кȣібȣ пеntрȣ dînsеле, чі ле клочеште ноаntеа. Dȣпе патрȣ съптъмînĭ есȣ niште пȣĭ рошіорĭ кȣ пеtе чепȣшiĭ. Kazȣарȣлȣ este о пасере stȣнidъ, indочілъ, (neaskȣлtъtoаре) ші foapte некъzічіоасъ, ловindȣ кȣ чіокȣлȣ ші маĭ кȣ seamъ кȣ пічіоареле сале гроаse, întокмаĭ ка ȣнȣ калȣ. În патріа лорȣ (архіпелагȣлȣ indікȣ), оаmеniĭ îĭ прindȣ кîndȣ sîntȣ foapte tінерĭ ші îĭ domestічеskȣ, atȣнчĭ kazȣаріĭ крескȣцĭ astȣ-feліȣ în кȣрціле оаmеніlорȣ, нȣмаĭ fъръ, чі ръmînȣ аколо ка niште пасерĭ domestiче, dрепtȣ кȣріositate, еарȣ нȣ пеntрȣ mînкаре fiindȣ-къ карнеа лорȣ е неагръ ші foapte tаре.

Челȣ d'întîiȣ Kazȣарȣ каре s'а въzȣtȣ în Еȣропа, а fostȣ în анȣлȣ 1527 ла Amsteрdamȣ în Оланda, ȣнdе 'лȣ аȣ adȣсȣ de ла Iava, каре este în поsesiȣnea Оланdezілорȣ.

Afаръ de Kazȣарȣлȣ ордінарȣ, se гъсеште ші о алтъ sпецъ de Kazȣарȣ în Ное-Оланdъ нȣмitъ Dromias ater, totȣ de мърimеа stрȣцȣлȣĭ ші atîtȣ stȣnidȣ în кîtȣ нȣ se апъръ кеарȣ кîndȣ 'лȣ stрînџе чіне-ва de гîtȣ.

În Амеріка, џенȣлȣ stрȣцȣлȣĭ este репрezentatȣ, прінtр'о алтъ пасере маре ші гроасъ нȣmitъ Emu. Аша dар веdемȣ къ în toate пърціле kontinentȣлȣĭ, în кліmеле кълdȣроасе, Natȣра а продȣсȣ пасерĭ џigantiче, în армоnie кȣ toate dimensiȣніле џigantiче каре ле гъsimȣ аколо презentate în totȣ регнȣлȣ animaлȣ. Еатъ къ ші аічĭ веdемȣ о чіркоmstanцъ ремаркабілъ, пе каре о гъsimȣ în totȣ регнȣлȣ animaлȣ, adeкъ: кȣ кîtȣ ȣнȣ animaлȣ кîштigъ маĭ мȣлtȣ în desвоltареа корпоралъ, кȣ atîtȣ перde маĭ мȣлtȣ în fакȣлtъціле intелекtȣале. Џigantікȣлȣ stрȣцȣ ші kazȣарȣлȣ sîntȣ мȣлtȣ маĭ пȣцінȣ înцелепцĭ de кîtȣ пасеріле челе кȣ мȣлtȣ маĭ мічĭ de кîtȣ dînsеле. Апоĭ аȣ ші перdȣtȣ прінtр'ачеаsta, ка съ zічемȣ аша, прівелеџіȣлȣ лорȣ de пасере, къчĭ нȣмаĭ

notȣ sбȣра. Матеріалismȣлȣ лорȣ esчesivȣ ле а гоnitȣ din реџiȣnile sȣnеріоаре етеріче але аерȣлȣĭ, еле аȣ ръmasȣ легате de пъmîntȣ de каре нȣ поate sъ se denъptеze нічĭ ȣнȣ minȣtȣ, еле їarъ дар нȣ sборȣ, sîntȣ întр'ȣнȣ кȣвîntȣ пасеріĭ degradate!

Комȣнікаціȣнĭ штіінціфіче Мічĭ.

Ȣнȣ агрікȣлторȣ модернȣ а деѕкоперітȣ, къ fъina de орезȣ ші de zахарȣ нisatȣ, sîntȣ нȣtріminte foapte бȣне пентрȣ гîndачĭ; маĭ кȣ seamъ кîndȣ прімъвара е плоіасъ ші fрȣnza de дȣдȣ ȣмеdъ, продȣкȣ diapae (ȣрдinape) гîndачілорȣ, каре-ĭ омоаръ, atȣнчĭ fъina de орезȣ ші zахарȣлȣ sîntȣ ремedііле челе маĭ бȣне în контра ачестеĭ ȣрдinape епідеміче. Ачеастъ деѕкоперіре поате sъ fie d'ȣнȣ інтересȣ маре ші пентрȣ ноĭ, о цеаръ ȣnde кȣлтȣра гîndачілорȣ формеазъ о рамȣръ імпортантъ а întreprinderілор агріколе ші ȣnde прімъверіле sîntȣ adese-орĭ плоіоасе ші пръпъdeskȣ гîndачі, прin diapae епідемічĭ.

Кометеĭ анȣнцате пентрȣ 13 Іȣnie.

Кометъ кȣ лȣнцĭ коаdе, însъ кȣ skȣртъ minte!
De че вреĭ sъ арzĭ глобȣлȣ че ноĭ îлȣ локȣimȣ?
Елȣ, дрептȣ, мȣлтȣ нȣ плъteште, дар тотȣ авемȣ (кȣвinte
Віаца пъкътоасъ кîтȣ-ва sъ прелȣнцimȣ.

De не веĭ арде-акȣма, sîntȣ sirȣрȣ къ о sъ наskъ
În локȣ-не, fiinцe маĭ реле de кîтȣ ноĭ,
Ші 'н-грабȣ ор sъ 'нtъріte mînia та stелеаskъ,
Прin fante маĭ кȣмпліте, прin kріme ші ресбоĭ.

Че! аĭ ȣітатȣ тȣ оаре потопȣлȣ d'алтъ датъ,
Ла каре, кȣм цiȣ minte destȣлȣ аĭ коплȣкратȣ,
Атȣнчĭ кîndȣ тата Noe în лȣнtреа'ĭ înкъркатъ,
Плȣтіа пе Ȣніверsȣлȣ sȣбт ȣnde înекатȣ?

Еĭ біне! оменіреа че моштені пъmîntȣлȣ,
Fiinцe, лігіоане, че 'н ȣртъ s'аȣ івітȣ,
Întрекȣ еле п'ачелеа че ш'аȣ гъsitȣ mормîn- (тȣлȣ
În mареа adînчіме, ші монстрі аȣ нȣтрітȣ?

Кîмпіеле de astъzĭ sîntȣ еле маĭ мъноасе,
Епȣріĭ маĭ ресбоїнічĭ, мъгаріĭ маĭ deштенцĭ!
Броаска маĭ мȣsikантъ în бълціле stȣfoase,
Тігріĭ маĭ кȣ блîndeцe, ші оаменіĭ маĭ дрепцĭ?

Нȣ, нȣ! багъ de seamъ, sъ нȣ fачĭ о грешалъ
De каре маĭ în ȣртъ амарȣ sъ te къештӗ,
Ба înкъ, sъ даĭ, поате, ші асприъ sокотеалъ
Преа бȣнȣлȣĭ пъріnte алȣ расеĭ оменештӗ.

Къчĭ ноĭ авемȣ de лȣкрȣ în цара Ромъnеаskъ;
Лецĭ векĭ ші рȣїніте авемȣ sъ ле 'ноimȣ,
Регȣламентȣлȣ... мȣлте аре sъ пътімеаskъ
Daка вомȣ авеа паче, аша прекȣм dоримȣ.

De ештĭ есекȣторȣлȣ înалтелорȣ декрете,
Маĭ дъ не ȣнȣ мікȣ терminȣ de zече miĭ de анĭ,
Sъ не 'ндрептъмȣ пȣртареа, sъ не sпълъмȣ de (пете.
Sъ нȣ къdемȣ în іадȣріĭ în гіаре de satанĭ,

Атȣнчеа, daка глобȣлȣ н'о меріта віацъ.
Поцĭ sъ лȣ пръжештĭ în воіъ-цĭ, еȣ нȣ мъ îм- (протівеskȣ;
Дар азĭ тонеште нȣмаĭ а inімелорȣ гіацъ,
Ші арде астрологіĭ че лȣмеа îngrozeskȣ.

G. A.

Din No: 3 алȣ Конкордіĭ. *)

*) Домнȣл аȣторȣ а авȣтȣ бȣнътате d'а тріmіте ші ноаъ ачеастъ frȣмоасъ поемъ.

Ред.

Тіпърітȣ în Тіпографіа Колеціȣлȣĭ Sf. Saва.